

Kring Andragologie

JAARVERSLAG 2022

INLEIDING

Voor u ligt het verslag over het jaar 2022 van de Kring Andragologie. Het wil een goed beeld geven van de kennisactiviteiten van de Kring naar buiten en naar binnen. Een professionele leergemeenschap in statu nascendi die kennis wil doorgeven en ontwikkelen vanuit de verbinding tussen theorie, praktijk en maatschappelijke vraagstukken, en die gebaseerd is op een andragologische benadering van intentioneel handelen en sociaal veranderen. Van mensen, actoren en gehelen gebaseerd op inherente menselijke waarden.

In dit eerste jaar van de nieuwe beleidsvisie 2022-2027 is daarbij de aandacht enigszins verschoven naar nieuwe vormen van kennisactiviteiten en naar kennisontwikkeling in plaats van het doorgeven daarvan. En bestuurlijk naar het vinden van common ground als basis om de Kring Andragologie door te ontwikkelen tot een open Kennisplatform dat bijdraagt aan meer-perspectivische kennisontwikkeling. Waar praktijkprofessionals, docenten en wetenschappers zich mee kunnen verbinden. De Kring vindt daarom het samenwerken met anderen - binnen en buiten de UvA - van wezenlijk belang voor haar missie.

1 KRINGBIJEENKOMSTEN

Ledenvergadering (23 maart 2022 - online)

Hoewel de coronapandemie aan het afvlakken was is deze ledenvergadering toch nog online via Zoom gehouden. Hiervoor hadden zich 23 leden aangemeld. Op huishoudelijk vlak zijn twee nieuwe bestuursleden benoemd en is de winst- en verliesrekening over 2021 alsmede de begroting voor 2022 goedgekeurd. Vanwege de terugval van haar kennisaanbod door de coronapandemie heeft de Kring ook dit jaar wederom ingeteerd op haar financieel vermogen. Een bijzonder besluit namen de leden met het goedkeuren van de beleidsvisie 2022-2027 van het bestuur. In de beleidsvisie wordt de koers ingezet om de Kring door te ontwikkelen naar een Kennisplatform waarin de andragologische benadering kan worden doorgegeven aan volgende generaties. Dit door een vindplaats van andragologische kennis en gedachtegoed te zijn, een kennisaanbod te verzorgen dat hier op is gebaseerd en als derde – binnen haar mogelijkheden – kennisontwikkeling te ondersteunen in en over de actuele praktijk van sociale verandering. Een belangrijke opdracht is daarbij om niet alleen interessant en van waarde te zijn voor de 'eigen' andragologen, maar juist ook voor geestverwante praktijkprofessionals werkzaam in uiteenlopende sectoren, alsmede wetenschappers en docenten in het hoger onderwijs.

Inleiding Professionele leergemeenschappen

Aansluitend op de ledenvergadering hebben dr. Loes de Jong & drs. Henk Sligte een inleiding verzorgd over inzichten uit *onderzoeken* naar Professionele leergemeenschappen. Beide inleiders zijn docent aan de Interfacultaire Lerarenopleidingen (ILO) & Research Institute Child Development and Education van de UvA. Aan de orde kwamen de volgende vragen:

- De Kring als informele vereniging van vrijwilligers?
- Kunnen alumni (en anderen) deelnemen, al dan niet actief worden, kunnen ze stoppen met deelnemen, drop-in/drop-out?
- Alumni zijn lid van andere organisatie of gepensioneerd en kennen een grote diversiteit aan interesses?
- Wat bindt de Kring, wat is de 'lijm', de GLUE?
- SAMEN?

Onderzoeken laten een onderscheid zien tussen leergemeenschappen die georganiseerd zijn als netwerk of als community.

Voor de Kring Andragologie is de vraag hoe *'loosely coupled network'* het wil zijn. Professionele leergemeenschappen (PLG; Stoll et al., 2006) kenmerken zich door: intensieve samenwerking, gedeelde waarden en visie, collectieve verantwoordelijkheid, reflectief professioneel onderzoek alsmede onderling vertrouwen, respect en steun. Inzet is kennisdeling en kennisbenutting. Het laatste is een proces waarin samen: 1) kennis wordt geconstrueerd door betekenis te verlenen aan bestaande kennis of door nieuwe kennis te produceren; 2) opgedane kennis en inzichten worden gerelateerd aan de eigen praktijk en context; 3) deze kennis wordt toegepast in de eigen praktijk.

Noot: Deze inleiding was een uitvloeisel van de master-studieopdracht naar innovatie van de communicatie binnen de Kring en naar buiten (eind 2021) door twee FMG-studenten die heeft geleid tot het advies aan het bestuur 'Andragologie naar de huidige tijd: op weg naar een Kring Community'.

Lentereceptie (1 juni 2022 - live)

De Nieuwjaarsreceptie is vanwege het corona besmettingsgevaar verplaatst naar de lente, zodat we elkaar toch weer live konden ontmoeten. De receptie is gehouden in de Amsterdamse Academische Club aan de Oudezijds Achterburgwal, vlak voor de UvA deze kleinschalige en uitnodigende gespreksgelegenheid sloot. Zo'n dertig mensen zagen elkaar weer na twee coronajaren in een opgetogen sfeer. Afscheid is genomen van Evelien ten Napel, bestuurssecretaris, en Carla Hulsman die het Kringsecretariaat tot medio 2021 heeft verzorgd. Tevens kon iedereen kennis maken met de twee nieuwe bestuursleden Els Boumans en Suzanne Bunnik.

2 COLLEGEREEKSEN

Reeks Migratie in Nieuw perspectief (februari-juni)

Migratie stelt de veerkracht en weerbaarheid van samenlevingen, Europa en Nederland op de proef. Wat te geloven, welke keuzes te maken en hoe om te gaan? Deze reeks van vijf avondcolleges bood andere perspectieven op een fenomeen wat van alle tijden is en blijft. Achtereenvolgens gaven in deze reeks een lezing:

- Prof. Leo Lucassen (Universiteit Leiden) over Migratiegeschiedenis als laboratorium en perspectief op morgen.
- Dr. Saskia Harkema (auteur) over Blijven of teruggaan? Wat kan Nederland hierin betekenen?
- Khaled Al Haj (Vluchteling en nieuwkomer) over Ervaring: droom vanuit Syrië.

- Faridah Azimullah (sociaal ondernemer, auteur) over Vrijheid? Van Scylla in Charybdis? (Laveren tussen twee kwaden of meer?)
- Monika Sie Dhian Ho (dir. Instituut Clingendael) over De ontrafeling van de ketens van migratie.
- Prof. Paul Frissen (Tilburg University, NSOB) en Renée Frissen (Open Embassy) over Het mysterie en het andere.

De colleges werden bijgewoond door gemiddeld 12 deelnemers.

Reeks Omgaan in machteloosheid (maart-mei)

De filosofische reeks 'Omgaan met machteloosheid' bestond uit 5 bijeenkomsten en was een initiatief van filosoof en Kringlid Nico Koning. De reeks is gehouden met medewerking van Hans Achterhuis, Jeroen Oomen, Wytse Versteeg en Paul Oomen.

Naast filosofische benaderingen vanuit verschillende invalshoeken, waarbij stilgestaan wordt bij basisemoties als angst, verdriet en afkeer, is gereflecteerd op de thema's met behulp van socratische en aristotelische gespreksoefeningen. Hoe kunnen we omgaan met iets dat onverteerbaar is? Aan de reeks namen 10 mensen deel.

Reeks Hedendaagse macht (september 2022-januari 2023)

Macht speelt een centrale rol bij veranderprocessen. Deze reeks is opgezet om de werking van hedendaagse macht te onderzoeken vanuit verschillende perspectieven, op diverse samenlevingsniveaus; zichtbaar en onzichtbaar. Met als vertrekpunt dat macht op zichzelf niet vies of verwerpelijk is maar in de samenleving een alledaags fenomeen is, in de vorm van staatsmacht (wetten, uitvoeringregels en overheidsbeleid), beïnvloeding door belanghebbenden van het dagelijks leven, alsook in de vorm van het (collectief) leefgedrag van burgers en groeperingen.

In de zes plus één afsluitende masterclasses gaven zeven experts, denkers en (jonge) wetenschappers hun visie op basis van jarenlange praktijkervaring én wetenschappelijk onderzoek. Achtereenvolgens:

- Em. hoogleraar Willem Vrakking – over de tirannie van experts
- Filosoof en adviseur Klaas Mulder – over 'Foutje moet kunnen' in de publieke dienstverlening
- bijzonder hoogleraar Geertje Mak UvA – over macht & gender
- praktijkonderzoeker Carolien de Monchy – over macht in de bestuurskamer
- assistent prof. Diliara Valeeva UvA politieke wetenschappen – over een mondiale machtselite
- assistent prof. Jeroen Oomen UU Urban Futures Studio – over macht & politiek van de verbeelding
- strateeg en praktijkonderzoeker Dr. Steven de Waal Public Space Foundation – over hedendaagse macht & burgerkracht

Gemiddeld kenden de masterclasses 15 deelnemers, in totaal 30 unieke personen.

Introductie maatschappelijke complexiteit (oktober 2022)

In twee inleidende inleidingen gaan prof.dr. Dorien DeTombe en dr. Cor van Dijkum respectievelijk in op de vragen: Wat is maatschappelijke complexiteit? En: Wat houdt complexiteit in de systeemtheorie in? En hoe kun je aansluitend met de Compram methodologie complexe maatschappelijke problemen systeem dynamisch in kaart brengen? Wegens beperkte aanmeldingen is deze introductie samengevoegd met de navolgende masterclass.

Masterclass beleid maatschappelijke complexiteit (oktober-april 2023)

Beleid maken over maatschappelijke complexe problemen is niet eenvoudig. Ze blijken in de praktijk erg hardnekkig te zijn. Typerend is dat ze een meervoudig en interdisciplinair

karakter hebben. De cursus met een integrale aanpak hiervoor bestaat uit vier colleges door prof. dr. Dorien DeTombe, een gezamenlijk college met dr. Cor van Dijkum (methodoloog en voorheen docent UU) en onder zijn leiding een viertal werkcolleges/practica waarbij van een eigen casus een conceptueel model en een simulatiemodel worden gemaakt. In de tiende bijeenkomst presenteren deelnemers hun resultaat. Basis voor de cursus is het boek 'Handling Societal Complexity. A Study of the Theory and the Methodology of Societal Complexity and the COMPRAM Methodology' (DeTombe, Springer Verlag, 2015). En de syllabus Systeemtheorie en Simulatie (Van Dijkum, 2022) met bijbehorende software en handleiding. Vanwege het enthousiasme van de drie personen die zich aanmeldden is er met de docenten een modus gevonden om deze cursus toch door te laten gaan.

Afgelast (online)

Leergang Naar een lokale agenda leven lang ontwikkelen

In samenwerking met de Stichting Learn for Life heeft de Kring in het voorjaar de online Leergang 'Naar een lokale agenda leven lang ontwikkelen' georganiseerd. Het gaat daarbij om het werken aan een integrale benadering van leren door volwassenen in het kader van maatschappelijke vraagstukken om meer sociaal rendement te bewerkstelligen. Deze leergang is interessant voor lokale beleidsmedewerkers in het sociaal domein. Wegens te weinig aanmeldingen is de leergang niet doorgegaan.

3 KENNIS EVENTS

Capra-seminar – Op weg naar een leefbare aarde (online, januari-februari)

Hoe kunnen wij met behulp van systemisch denken begrijpen hoe de mensheid kwetsbare ecologische evenwichten catastrofaal aan het verstoren is? Hoe kunnen wij met hulp van dat begrip wellicht het tij keren en ons samenleven met de planeet verduurzamen?

Met deze vragen als vertrekpunt zijn drie inleidende online bijeenkomsten gehouden onder leiding van Cor van Dijkum en Wilfred Diekmann. De eerste betrof een introductie van het boek 'The systems view of life' (Capra & Luisi, 2014), de tweede een inleiding over 'De kracht van onderop, Capra in de praktijk' door Jasper Visser (Stichting 2030 werkt aan de Sustainable Development Goals, SDG's). En als derde een inleiding over transitie in de praktijk door John Grin (hoogleraar beleidswetenschappen en systeeminnovatie UvA). Aan dit seminar deden 20 deelnemers mee.

Capra-seminar – studiegroep 'Systems view of life' (online & onsite, mrt-nov)

De visie van Capra & Luisi (2014) bleek dusdanig de interesse te wekken dat 16 deelnemers uit het inleidende Capra-seminar besloten een studiegroep te vormen waarbij telkens hoofdstukken werden besproken aan de hand van de voorbereiding door twee groepsleden. Zo zijn er zes studiebijeenkomsten gehouden eerst online en aan het eind van het jaar ook on site. Voor een aantal deelnemers bleek echter in de loop van het jaar de voorbereidingstijd en later ook de reisafstand naar Amsterdam (vanuit België o.a.) te belastend. Een groep van elf mensen is in januari 2023 doorgegaan om nog eens de toepassing van de systems view of life op verschillende levensdomeinen (o.a. het economisch domein) en bij verschillende wetenschappelijke disciplines, met elkaar onder de loep te nemen.

Seminar Terug naar de Toekomst (Allardsoog Bakkeveen, 1 april)

Het Nivon Natuurvriendenhuis Allardsoog was de locatie voor dit seminar. Het ging over de huidige waarde van permanente educatie voor de actuele uitdagingen rond: platteland en regionale ontwikkeling, een rechtvaardige transitie naar duurzaamheid, gelijke kansen, en cultuurpolitiek en cultuureducatie. Aanleiding vormde het overlijden van Rob Hajer op 13 februari 2021, één van de voortrekkers van de volkshogeschoolbeweging, volwassenenvorming en permanente educatie op het gebied van onderzoek, onderwijs, beleid en praktijk in Nederland. Froukje, Maaïke en Maarten Hajer, samen met Dinie Goezinne en Margreeth Broens, werkten vanaf het najaar van 2021 aan hun initiatief voor het seminar. Het werd georganiseerd onder de vlag van de Kring en Stichting Learn for Life, platform voor non-formele educatie, met medewerking van Henk Michielse en Stichting Allardsoog. Ondanks de sneeuw en harde wind ondernamen ruim 80 deelnemers de reis naar deze plek op de grens van de drie Noordelijke provincies, het werkgebied van de toenmalige Volkshogeschool Allardsoog, waar de loopbaan van Rob Hajer begon.

Een groene Stad: Amsterdam (Alumni Talks AUV, 19 mei)

Amsterdam is bezig met verduurzaming van de stad. De vraag is hoe je met alle betrokkenen de groene stad van de toekomst creëert. Onderzoek en deskundigheid op allerlei gebieden, met verscheidene disciplines, is daar voor nodig. In AUV-verband heeft de Kring samen met de Kringen Biomedische wetenschappen, Kunstgeschiedenis en Psychologie een debatavond georganiseerd op 19 mei, waarbij wetenschap en verbeeldingskracht van de kunst samen de toekomst verkennen. Inleiders waren:

- psychologe Annemie Ploeger (UvA) die zich afvraagt welke (stads)omgeving voor de moderne mens leefbaar en duurzaam is, gegeven diens evolutionaire ontwikkelingsgeschiedenis.
- planoloog Jannes Willems die onderzoekt hoe gemeentelijke instanties samen met bewoners, bedrijven en woningcorporaties de stad klimaatbestendig, leefbaarder en groener kunnen maken.
- kunstenaar Birthe Leemeijer die haar verbeeldingskracht, geïnspireerd door de natuur, inzet voor het groen en duurzaam maken van stedelijke omgevingen.

Aan deze bijeenkomst hebben 70 mensen deelgenomen

Woke in de collegezaal (Alumni Talks AUV, 15 september)

Woke is in toenemende mate – naast krantenkolommen en rtv-programma's - het onderwerp van discussies aan en over universiteiten. Het lijkt een veenbrand die af en toe oplaait. In de praktijk van alledag waren er op dat moment nog weinig echte incidenten naar boven gekomen. Of houden docenten hun mond? Beperkt deze beweging inderdaad de academische vrijheid? De vraag is hoe met de woke beweging om te gaan als docent én student. Wie het heftige publieke debat volgt, vraagt zich af of de Amerikaanse cancel cultuur ook Nederland in zijn greep gaat krijgen. Samen met de alumnikringen Filosofie en Senioren heeft de Kring een debat over dit thema georganiseerd met als inleiders c.q. gesprekspartners:

- Tim Goudriaan, over ontstaan, achtergrond en doorwerking van de woke beweging in Nederland (oprichter Spinozagroep, beheerder internationale woke database, UU-docent)
- Jeffrey Fynn-Paul, over de praktijk van het 'woke gesprek' in de collegezaal (sociaaleconomisch historicus en docent Universiteit Leiden) *NB: Wegens autopech was hij niet aanwezig.*
- Machiel Keestra, over zijn visie op woke en over het UvA-diversiteitsbeleid (wetenschapsfilosoof en Central Diversity Officer UvA)
- Carlos van Eck, over waar het bij studenten bij woke over gaat (lid Centrale studentenraad UvA, lid Activistenpartij UvA)

- Roosmarijn van Woerden, gespreksleider die dagelijks studenten bij hun studie begeleidt (PhD Interdisciplinaire samenwerking UU).

Deze bijeenkomst is bijgewoond door 80 mensen.

Verduurzaming: waar lopen we tegenaan? (1e Kring-gespreksavond, 6 oktober)

De opeenstapeling van crises en impasses in transitie, waarbij een deel van de burgers zelf verandert, c.q. (wil) veranderen en roept om verandering, en een ander deel mét een samenleving als geheel die nauwelijks lijkt te willen veranderen. Dat vraagt om een openhartige reflectie. Als het even kan over en door de disciplines heen.

Het vorige jaar (op 4 november 2021) hield de Kring het symposium 'Veranderwegen naar een leefbare aarde: een waarde geladen zoektocht?' Representanten van de beleidspraktijk, het hoger onderwijs en een burgerinitiatief gaven een beeld van 'veranderen in de praktijk' op het gebied van verduurzamen. Vertrekpunt was het opiniërend wetenschappelijk essay 'Naar een leefbare aarde' (2021) geschreven door Kringlid en wetenschapper Gerard Donkers als bijdrage vanuit de sociale veranderingkunde.

Als een soort vervolgvacature is deze gespreksavond georganiseerd – specifiek voor gedreven denkers in de academische wereld én transitiepraktijken – waarbij het er om draaide naar elkaars reflecties te luisteren over waar het stopt en waarom het stopt. Vanuit onze verschillende praktijken en perspectieven stonden we stil bij die vragen en wisselden hierover vrijuit van gedachten. Daarbij lieten we mogelijke oplossingsrichtingen nog buiten beschouwing.

De 12 deelnemers vermeldde in de evaluatie de avond hogelijk te hebben gewaardeerd, evenals het zorgvuldige verslag dat we van het gesprek maakten. De conclusie was dat een gelegenheid om elkaar informeel te ontmoeten, met aandacht voor elkaars verhaal, om kennis te nemen van een diversiteit aan denklijnen, een vervolg verdient.

Migratie door de eeuwen heen (2x Alumni Talks AUV, 12 oktober en 2 november)

Door de eeuwen heen hebben groepen mensen zich verplaatst van hun geboortegrond naar elders. Wat betekent dit vanuit historisch, cultureel, psychologisch, taalkundig en economisch perspectief? Deze vraag staat centraal in de tweedelige Alumni Talks.

De eerste avond waren de inleiders:

- columnist en schrijver Babah Tarawally,
- Dr. Cor Hoffner, adviseur inburgering, en
- Em. hoogleraar arbeidseconomie Joop Hartog.

De tweede avond waren de inleiders:

- hoogleraar Griekse taal en letterkunde Casper de Jonge,
- linguïst en schrijver Khalid Mourigh, en
- literatuurwetenschapper Italië studies Elio Baldi.

Op beide avonden was de moderator Irene Zwiop, hoogleraar Hebreeuwse, Aramese en Syrische talen en culturen.

De avonden waren een coproductie van de kringen Antropologie (ANCA), Economie (KAE), Andragologie, Antieke Cultuur, Italiaanse taal en cultuur, Nederlands als tweede taal en Taalwetenschap het interdisciplinaire programma Migratie door de eeuwen heen - Cultuur, economie en identiteit. Aan beide avonden hebben ruim 80 mensen deelgenomen.

Online-Kennislunch Sociaal leren (1^e online Kennislunch, wo 16 nov, 12.30-13.30 uur)

De kennislunch als nieuwe vorm van activiteit

De lunchbijeenkomst is als nieuwe digitale vorm (via Zoom) georganiseerd, als onderdeel van het project 'Andragologie naar de huidige tijd'. De opzet is om door het jaar heen op een vast tijdstip (woensdags van 12.30 tot 13.30 uur) een gratis informatieve kennisbijeenkomst te houden. De kennislunches zijn bedoeld voor leden en belangstellenden, en fungeert tevens als kennismaking met het werk van de Kring. De bijeenkomsten hebben steeds een ander actueel onderwerp. Na een inleiding van 20 minuten vindt er een gesprek plaats onder leiding van twee moderatoren van de Kring. Deelnemers kunnen vragen stellen aan de inleider en ook met elkaar in gesprek gaan. Indien daar behoefte aan is kunnen geïnteresseerden nog een half uur met elkaar doorpraten in een zogeheten break out room.

In deze eerste lunchbijeenkomst hielden twee leden van de kennisgroep Leven Lang Leren, Dinie Goezinne en Margreeth Broens, een presentatie over sociaal leren door volwassenen. Zij onderscheiden naast formeel leren (voor een diploma) ook non-formeel leren (niet-diplomagericht) en informeel leren. Informeel leren houdt in: al of niet begeleid, zonder strakke regels, vormen en structuren; ook wel spontaan of incidenteel leren genoemd in alledaagse situaties waarin mensen verkeren; leren niet-planmatig en zonder vooropgezet doel. Het uitgangspunt van 'leven lang leren' is leren van iedereen in en ten behoeve van alle levensdomeinen, inclusief het leven na het pensioen. Dit in tegenstelling tot het huidige overheidsbeleidsconcept 'leven lang ontwikkelen' dat zich beperkt tot leren door volwassenen specifiek gericht op betaald werk, wat impliceert tot de pensioengerechtigde leeftijd. De overheid heeft geen aandacht voor leren buiten het domein van werk en na de formele beëindiging van het werk. Leren is bovendien meer dan individueel leren. Mensen in hun rol van bijvoorbeeld burger, doen tijdens participatie aan burgerinitiatieven ook aan sociaal leren.

Aan de kennislunch hebben ruim 50 mensen deelgenomen.

4 KENNISGROEPEN

De thema-gerichte kennisgroepen vormen binnen de Kring de gremia waarin gericht kennis wordt gedeeld, inspiratie wordt opgedaan en gezamenlijk kennis wordt ontwikkeld. Hierin nemen naast bestuursleden ook Kring-leden, niet-Kring-leden en kennispartners deel. Binnen het kader van de Kring zoeken zij hun eigen koers, bepalen hun eigen agenda en activiteiten.

Platformgroep Theorieontwikkeling Sociale Veranderkunde

Deze kennisgroep van de Kring Andragologie is in 2019 ontstaan. De groep bestaat uit zeven mensen. Het coördinatieteam wordt gevormd door Gerard Donkers, Nellie Labrie en Wilfred Diekmann. De kennisgroep is uitdrukkelijk gericht op theorieontwikkeling op het gebied van de andragologie als sociale veranderkunde. Begin 2022 zijn de laatste twee publicaties (van de dertien) geanalyseerd en gezamenlijk besproken. Van elke geanalyseerde publicatie is nauwgezet en uitgebreid een apart verslag gemaakt en achteraf door de groep gefiatteerd. Daarmee is de fase van de dataverzameling afgerond en kon er een thematische analyse van de dertien eindverslagen worden uitgevoerd. Dat heeft plaatsgevonden in drie stappen: (1) identificeren van thema's door aan alle scènes codes

toe te kennen die aan bepaalde criteria moesten voldoen, (2) ordenen en reduceren van deze thema's en (3) komen tot geïntegreerde basisthema's van sociale verandkunde. Het voortouw en werk in deze drie analysestappen heeft Geard Donkers op zich genomen in ruggespraak met alle groepsleden. De gezamenlijke zoektocht is uitgemond in een uitgebreide beschrijving van negen basisbeginselen van sociale verandkunde, waarvan de conceptteksten voor het boek door de overige leden van de kennisgroep extensief zijn gereviewd. Het geheel zal binnenkort (2023) in boekvorm verschijnen bij uitgeverij SPW Amsterdam onder de titel 'Grondbeginselen van veranderen'.

Op verschillende momenten hebben de leden van de platformgroep met elkaar het proces geëvalueerd, gekeken naar hun verwachtingen, persoonlijke leerdoelen en ook de facetten benoemd die niet c.q. onvoldoende aan de orde zijn geweest, zoals bijvoorbeeld de impact van de persoon als sociale veranderaar. Over het geheel was de conclusie dat het intensieve en enthousiaste samenwerkingsproject zonder meer de moeite waard was maar ook dat de belasting voor de groep te groot werd. De groep heeft daarom besloten om zichzelf in deze samenstelling op te heffen. Er is gedegen grondwerk gedaan voor anderen om mee verder te gaan en op door te bouwen. In het plan voor de oprichting van een landelijk platform Sociale Verandkunde zal het boek met externen worden besproken en zal vanuit de gevonden grondbeginselen (die kort worden samengevat in een werkboekje) worden gereflecteerd op praktijksituaties die mensen inbrengen. Langs die weg zullen nieuwe handelingsperspectieven worden ontwikkeld zowel naar de praktijk als naar verdere theorieontwikkeling van de sociale verandkunde.

Kennisgroep Project Innovatief Praktijkgericht Onderzoek (PION)

Het PION project is een reeds jaren bestaande samenwerking van de UvA Kring Andragologie en de NOSMO. PION staat voor: Praktijkonderzoek in ontwikkeling. NOSMO staat voor: Nederlandse Organisatie voor Sociaalwetenschappelijk Methodologisch Onderzoek. De deelnemersgroep kent naast Kringleden vertegenwoordigers uit het onderzoeks- en hoger onderwijsveld. PION zet zich in om met name participatief praktijkonderzoek meer onder de aandacht te brengen en werkt aan de verdere ontwikkeling ervan. De trekkers zijn Cor van Dijkum en Wilfred Diekmann.

Begin van het jaar is het online seminar 'Op weg naar een leefbare aarde' van drie avondzoommeetings gehouden naar aanleiding van het boek van Fritjof Capra & Pier Luigi Luisi 'The Systems View of Life: A Unifying Vision' (2014, Cambridge University Press). Daaruit is de studiegroep voortgekomen die zestien hoofdstukken van 'Systems view of life' met elkaar heeft gelezen en besproken. Zie de beschrijvingen hiervan onder de paragraaf Kennis-events. De ambitie is om vanuit deze visie innovatief praktijkonderzoek te ontwikkelen, waar mogelijk uit te voeren en zodoende transities naar meer duurzame situaties in verschillende domeinen van de samenleving te kunnen ondersteunen.

In het kader van het project 'Andragologie naar de huidige tijd' is door PION nog een bijzondere pilot uitgevoerd. Speciaal ten behoeve van de genoemde studiegroep is een digitaal PION/Capra forum gebouwd, met als doel de communicatie tussen de deelnemers aan de studiegroep verder te faciliteren over deelonderwerpen die in het gesprek over de hoofdstukken mogelijk naar voren zouden komen. Deze pilot en het instrument forum moeten nog als zodanig worden geëvalueerd.

Kennisgroep Leven Lang Leren

De Kennisgroep Leven Lang Leren is een samenwerkingsverband tussen de Kring en de Stichting Learn for Life, platform voor non-formeel leren. In 2022 bestond de Kennisgroep uit vier leden. De Kennisgroep Leven Lang Leren houdt relevante literatuur bij, wisselt deze onderling uit, bespreekt deze, schrijft er over en werkt mee aan activiteiten op het terrein van volwasseneneducatie. Eerder heeft de Kennisgroep gewerkt aan een analysekader om literatuur op het terrein van volwasseneneducatie te positioneren (om daarbij ook conclusies te kunnen trekken op omissies, waar geen aandacht voor is). Meer concreet houdt de Kennisgroep Leven Lang Leren zich met diverse activiteiten bezig die onderling raakvlakken hebben, zoals: leren door volwassenen; sociaal leren; beleidsleren door professionals; verduurzamen; (lokaal) educatief beleid en (praktijk)onderzoek.

De Kennisgroep was in 2022 aan de slag met het seminar 'Terug naar de toekomst' (organisatie en teksten voor de dag en de inspiratiebundel na afloop); de leergang 'Naar een lokale agenda leven lang ontwikkelen' en met de voorbereiding van de lezingenreeks 'Lokaal educatief beleid' voor 2023. De leden van de Kennisgroep Leven Lang Leren van de Kring andragologie hielden zich ook bezig met leren in het kader van verduurzamen, in het bijzonder leren van volwassenen in burgerinitiatieven (sociaal leren).

Een begin is gemaakt met het bevragen van burgerinitiatieven en leren in het kader van verduurzamen in de praktijk. Daarbij staan vorm (de vragenlijst voor het interview in de praktijk) en activiteit (inhoud en vorm) centraal. De leden van de Kennisgroep schreven ook een concept artikel over overheidsbeleid en sociaal leren (voor burgerinitiatieven) naar aanleiding van een activiteit, de bestuursvergadering van de Europese koepelorganisatie voor volwasseneneducatie, EAEA (European Association for the Education of Adults). Learn for Life is lid van de EAEA. Deze keer werd de bestuursvergadering EAEA gehouden in Nederland, in september van dit jaar. Onderdeel van deze internationale vergadering is ook altijd kennismaking met het huidige beleid van de rijksoverheid op het terrein van leven lang leren. Dit concept artikel vormde de basis voor de online Kennislunch Sociaal leren. De leden van de Kennisgroep zijn ook lid van de EPAL community (Elektronisch Platform voor Volwasseneneducatie in Europa), met vakliteratuur, ook bijvoorbeeld in de vorm van blogs op het terrein van volwasseneneducatie.

Kennisgroep Platteland in Nederland

De kennisgroep wordt gevormd door (leden van de) kennispartners Learn for Life, de UvA alumni Kring Andragologie alsmede de UvA alumni Kring Sociale Geografie & Planologie. In 2022 heeft ze verder gewerkt aan het voorbereiden van een themabundel over Stad en platteland, bestaande uit een aantal speciaal hiervoor geschreven artikelen. Inmiddels zijn er door auteurs 15 artikelen aangeleverd. De werktitel van de bundel is 'Samen aan de slag voor brede welvaart en verduurzamen'. Voor de eindredactie is aparte ondersteuning beschikbaar gekomen. Het secretariaat van de groep wordt gevoerd door Gerrit Kappert.

Kennisgroep Versterking Zelfregie (Maagdenhuisgroep)

De Maagdenhuisgroep is in 2018 begonnen met het doen van praktijkgericht kwalitatief onderzoek naar de transformatie van het sociaal domein. De vraagstelling was: *Hoe maken gemeentes en participerende organisaties op plaatselijk niveau de transformatie van het sociaal domein tot een succes?* Het onderzoek had betrekking op 112 cases van deelnemers aan de negen masterclasses over 'Zelfregie voor organisaties in transitie', gegeven door Gerard Donkers vanuit de Kring Andragologie tussen 2015 en 2018 naar aanleiding van zijn

boek 'Zelfregie terug in het werk' (SWP Amsterdam 2015). In het bestuur van de Kring Andragologie werd Gerard aangespoord om alle interessante uitgeschreven cases van de professionals verder te gaan onderzoeken. Zo ontstond de Maagdenhuisgroep.

De eerste stap was het bij elkaar zetten en ordenen van alle relevante informatie. De tweede stap was het analyseren van elke casus op de deelvragen van de vraagstelling van het onderzoek. Hiervan werd een eindverslag gemaakt onder de titel 'Praktijkgerichte reflectie op de transformatie sociaal domein' (2018). Hoe interessant en leerzaam dit onderzoek ook was, het werd de groep teveel om dit onderzoek nog verder te gaan uitvoeren. Bovendien was het formele transformatieproces in Nederland ten einde en leek het niet zinvol om dit intensieve onderzoek op deze manier voort te zetten.

Besloten werd daarom in 2021 om op een andere manier door te gaan. Elk lid zou kiezen voor een eigen individueel handelingsonderzoek van beperktere omvang en met een eigen vraagstelling en focus. Gerard Donkers begeleidde de onderzoeken. Het algemene thema van de onderzoeksgroep werd nu 'Versterking zelfregie'. Zelfregieversterking werd toegepast op de werkvelden gemeentelijke beleidsvorming, opvoeding tot zelfregie en verduurzamen. Het voorgenomen onderzoek naar verduurzamen bleek helaas niet door te kunnen gaan. Het onderzoek over opvoeden tot zelfregie bleef steken in de fase van dataverzameling. Het onderzoek naar gemeentelijke beleidsvorming en naar de vruchten achteraf van het hele transformatieproces werd helemaal afgewerkt. Over dit onderzoek verschijnt binnenkort een publicatie van de hand van Suzanne Bunnik.

Kennisgroep Verduurzamen

De kennisgroep komt voort uit de wens van het Kringbestuur om concreet te maken wat een andragologische benadering ook heden ten dage nog kan betekenen voor een actueel maatschappelijk vraagstuk, met name op het terrein van duurzaamheid. In dit kader zijn twee symposia gehouden, achtereenvolgens in november 2019 en november 2021 (zie www.andragologie.org/projecten/verduurzamen/).

Een typerende sociaal veranderkundige visie op het vraagstuk van verduurzamen is in dit verband uitgewerkt in het wetenschappelijk essay en boek 'Naar een leefbare aarde' (april 2021), dat in samenwerking met de Kring is geschreven door Kringbestuurslid Gerard Donkers. Hierin komen *het wat, waarom en hoe* samen vanuit een multidisciplinaire andragologische benadering. Inmiddels is ook de maatschappelijke ontwikkeling opgeschoven van de vraag naar *het wat en waarom* naar *het hoe*. De roep om (systeem)transities voor verduurzamen is anno 2022 aan de orde van de dag op alle maatschappelijke domeinen. Maar de vraag is: Schiet het op, in aanmerking genomen hoe we de aarde (en elkaar) uitputten? Waar loopt het op stuk? En waarmee kunnen we zaken vlot trekken of mogelijk versnellen?

Zodoende heeft de kennisgroep zich als taak gesteld om verdere praktijkkennis te ontwikkelen in casu zogeheten '*experienced based knowledge*'. De ambitie is om concrete verduurzamingspraktijken en transitietrajecten met behulp van secundaire analyse te onderzoeken alsmede praktijkkennis te ontwikkelen in (methodisch verantwoorde) co-creatie met betrokken (systeem-)actoren. De kennisgroep wil te zijner tijd deze door (al of niet secundaire) onderzoeken verkregen inzichten delen en in discussie brengen met anderen binnen en buiten de Kring.

In 2022 heeft de kennisgroep gewerkt aan kennis in en overzicht krijgen van de verschillende verduurzamingswerkvelden c.q. transitiedomeinen (met name klimaat en energietransitie, de sociale en democratische transitie) en de verschillende visies en benaderingen vanuit andere disciplines en van spraakmakende denkers. Eén van de dingen die opvalt is dat het

waardenaspect van een opgave nergens een eigen plek krijgt, zoals bijvoorbeeld de sociale rechtvaardigheid van veranderingen. Naast deze verkenningen is in praktische zin een set van 40 onderzoeksvragen opgesteld bedoeld voor andragologisch praktijkonderzoek van veranderingstrajecten. Dit op basis van binnen de kennisgroep aanwezige meervoudige professionele beroepspraktijken, waarbij nadrukkelijk de invalshoeken 'leren van volwassenen' alsook dat van het complexiteitsdenken (The systems view of life; Capra & Luisi 2014) zijn geïntegreerd. In enkele vooronderzoeken naar praktijkveranderingen zal deze set het komend jaar worden uitgetest op methodische bruikbaarheid.

Een apart deeltraject van de kennisgroep was het organiseren van de 1^e Kring-gespreksavond op 6 oktober, speciaal bedoeld voor gedreven denkers in de academische wereld en in de praktijk van verduurzaming en transitie. Na ampele overwegingen is gekozen voor een praktijkinsteek die *niet* uitgaat van een meer theoretische insteek van de noodzaak tot een samenhangende aanpak (met een betere afstemming tussen de theorie en de praktijk van verduurzamen) maar uitgaat van de interactie van een vrije gedachtewisseling over de praktijk en de veranderkracht van ons duurzaamheidswerk. Over waar je tegenaan loopt, hoe je daar over denkt, en wat daaruit mogelijk valt te leren. Voor een verslag hiervan zie paragraaf 3 over kennis events.

5 BESTUUR & BELEID

Het Bestuur bestond in 2022 uit de volgende leden:

- Drs. Dhian Sioe Lie: voorzitter sinds 4 november 2020
- Drs. Gerrit Kappert: penningmeester, bestuurslid sinds 2011
- Drs. Els Boumans: secretaris sinds 1 januari 2022
- Drs. Margreeth Broens: bestuurslid sinds 4 november 2020
- Drs. Suzanne Bunnik: bestuurslid sinds 1 januari 2022
- Dr. Cor van Dijkum: bestuurslid sinds november 2021
- Drs. Dinie Goezinne: bestuurslid sinds 2018
- Drs. Paul Oomen: bestuurslid sinds 2016

Het Bestuur heeft in 2022 zes maal vergaderd, vooral online via zoom, en heeft daarnaast op site 3 themabestuurbijeenkomsten gehouden. Het dagelijks bestuur heeft 10 maal vergaderd, bestuursvergaderingen voorbereid en de uitvoering gecoördineerd.

Realisatie beleidsvisie 2022-2027

In het eerste beleidsjaar van deze visie heeft het bestuur op voorwaardenscheppend gebied met name gewerkt aan het vinden van common ground voor profilering en vormgeving van een kennisplatform. Dat heeft als eerste geresulteerd in een inhoudelijke kenniskaart van de andragologische benadering, die ook als zodanig is opgenomen in de beleidsvisie. Daarna zijn antwoorden geformuleerd op de vragen: Wat willen we bieden? Wat zijn voor ons essenties? Wat is de rol van de Kring hierbij? En welke activiteiten horen hierbij?

Vervolgens zijn de contouren van een kennisplatform met elkaar besproken in termen van betekenis (onze drijvende waarden), ontwikkelproces (leren en verbinden), vorm (organisatie) en inhoud (materie). Tevens hebben we ideeën verzameld die er nu al zijn om een kennisplatform concreet te maken, waarbij ons een professionele leergemeenschap voor ogen staat.

Op het vlak van de uitvoering is gewerkt aan invoering van een CRM-systeem (Customer Relations Management). Om dit aanpasbaar en afgestemd te houden op onze daadwerkelijke gebruiksbehoefte in de komende jaren is vooralsnog gekozen om een

eenvoudig CRM-Excel-bestand in eigen beheer te laten bouwen waarin de contactinformatie van onze relaties systematisch toegankelijk is. Een dergelijk CRM-systeem is nodig om gericht mensen te kunnen benaderen en te verbinden aan de hand van bijvoorbeeld hun kennisgebied. Dat bestand is inmiddels operationeel, maar dient qua gegevens nog gevuld te worden.

Als tweede punt is een (deels) nieuw redactieteam gevormd met de taak om zowel de inhoud van de nieuwsbrieven als die van de websites te gaan verzorgen, zodat de communicatie naar buiten per mail en online onder één regie komt. Ter ondersteuning van de dagelijkse uitvoering hiervan is om die reden in december een werkstudent aangetrokken die de functie van relatie- en websitebeheer vervult.

6 COMMISSIES & PROJECT

Kascommissie

De leden van de kascommissie waren in 2022: Niko Manshanden en Josee Briaire.

Fonds Andragologie & BAC

Het Fonds Andragologie is in 2010 ingesteld als een 'Fonds op naam' binnen het Amsterdams Universiteitsfonds (AUF). Het Fonds legt verantwoording af aan het bestuur van de AUF en rapporteert aan het bestuur van de Kring. In 2019 is besloten om de Besteding Adviescommissie Commissie (BAC) samen te voegen met de Commissie Fondswerving. De overweging was hiervoor: maatschappelijke projecten die de kring wil ontwikkelen zorgen zelf voor hun financiering; eventueel kan 'het fonds op naam' een bijdrage leveren. Samenstelling van de nieuwe commissie BAC is: Dr. Frank Cornelissen (FMG), Willemy van Enckevort (donateurs), Dinie Goezinne (donateurs), Gerrit Kappert (penningmeester). Taken van de commissie zijn: donateurs informeren over werk/beleid van de Kring en adviseren aan het AUFover verzoeken van het Kringbestuur ten aanzien van de inzet van fondsgelden.

Project 'Andragologie naar de huidige tijd'

De BAC en het AUF hebben in 2021 de projectaanvraag 'Andragologie naar de huidige tijd' gehonoreerd en een bedrag van € 20.030,- uit het fonds op naam (Fonds Andragologie) ter beschikking gesteld. Het project is bedoeld om de volgende initiatieven te bekostigen:

- a) herontwikkelen van het huidige aanbod van reeksen colleges en lezingen in de (interactieve) online vorm, bijvoorbeeld als webinar of DenkSalon,
- b) opzetten van online studie-/kenniscgroepen, bestaande uit leden, professionals en onderzoekers van buiten de Kring om samen te studeren, te onderzoeken en kennis over te dragen, en
- c) realiseren van de nodige communicatievoorzieningen waaronder een adequaat relatiebeheer, het invoeren van een digitaal CRM-systeem en het vernieuwen van de eigen Kring-website.

In 2022 is in dit kader de bouw van het CRM-systeem bekostigd, een pilot uitgevoerd met een digitaal PION/Capra forum, en is een aantal kennis events gehouden, in aansluiting op het experiment met een hybride symposium in november 2021.

7 GEGEVENS OVER DE KRING

Leden

Het aantal leden van de Kring was eind december 2022: 233 en 3 begunstigers.

Het aantal leden was in de voorgaande jaren: 238 (2021), 247 (2020), 265 (2019), 278 (2018), 270 (2017), 267 (2016), 270 (2015), 272 (2014), 282 (2013), 280 (2012), 274 (2011), 245 (2010), 220 (2009), 174 (2008).

Secretariaat

In 2022 werd het secretariaat verzorgd door Jonas Palm (tot 28 augustus 2022) en Julia Smit (vanaf 29 augustus 2022).

Beheer website www.andragologie.org

Paul Reehuis vervulde de functie van contentmanager tot 30 juni 2022. Na tien jaar deze functie consciëntieus te hebben vervuld heeft hij deze per 1 juli overgedragen aan Kevin Lie. Ook op deze plaats willen we Paul van harte bedanken voor zijn trouwe en betrouwbare inzet. Bestuurslid Cor van Dijkum was webmaster.

8 COMMUNICATIE – NIEUWSBRIEVEN, E-MAILS, WEBSITES EN LINKEDIN

Nieuwsbrieven en e-mails

De Kring heeft in 2022 een vijftal Nieuwsbrieven (in januari, april, juni, september en december) verstuurd naar haar leden en belangstellenden, en drie Nieuwsmail-specials (in maart, juli en oktober). De opmaak van de Nieuwsbrief gebeurt in de UvA-opmaak, ondersteund door het AUV-bureau.

In de Coronatijd heeft de Kring Andragologie haar weg gevonden naar het online communiceren. Voorbeelden daarvan zijn de ledenvergadering, colleges, vergaderingen van het bestuur, DB en diverse werkgroepen die online plaatsvonden.

Websites:

- ❖ www.andragologie.org
- ❖ www.alumni.uva.nl/andragologie

LinkedIn:

- ❖ <https://www.linkedin.com/in/kringandragologieuva>
- ❖ <https://www.linkedin.com/groups/2985504>

Contactgegevens:

Kring Andragologie UvA
postbus 94325, 1090 GH Amsterdam

De Kring is goed bereikbaar via de beide websites en het e-mailadres van het secretariaat is: andragologie@uva.nl